

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет мистецтва і дизайну
Кафедра музичного мистецтва та звукорежисури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Ладове сольфеджіо

Галузь знань	<u>02 «Культура і мистецтво»</u>
Спеціальність	<u>025 «Музичне мистецтво»</u>
Назва освітньої програми	<u>Музичне мистецтво</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
доцент кафедри музичного мистецтва та звукорежисури, к.мист., доцент Каплун Тетяна Михайлівна	067-782-91-45	tat_kap@i.ua

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Ладове сольфеджіо – важлива вибіркова дисципліна музично-теоретичного блоку для артистів-вокалістів джаз-естради. Опанування компонентами цього предмета дає можливість майбутнім виконавцям оволодіти професіональними навичками стосовно відтворення музичного тексту досить високого рівня складності, насамперед – у кристалізації чистоти інтонування інтонаційних вправ і музичних творів, а також у здобутті навичок читання з листа та виховання гармонічного, тембрового та поліфонічного різновидів музичного слуху.

Метою ладового сольфеджіо як навчальної дисципліни є формування, розвиток навичок і музично-технічних прийомів вокального відтворення музичного тексту, а також його елементів.

Передумови для вивчення дисципліни. Даний курс спирається на знання з теорії музики, а також на обов'язкові предмети: Сольфеджіо, Історія стилів, Всесвітня історія музики.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ
ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Сольфеджіо» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:
Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК12. Здатність працювати автономно.

ЗК15. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

Спеціальні (фахові) компетентності

СК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.

СК5. Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва, а також свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, звукорежисерській роботі і науковій діяльності.

СК11. Здатність оперувати професійною термінологією у виконавській, імпровізаційній та звукорежисерській роботі.

Навчальна дисципліна Сольфеджіо забезпечує досягнення програмних результатів навчання (ПРН), передбачених освітньою програмою:

ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської (естрадно-джазової, музично-театральної) та звукорежисерської діяльності, знання сучасних музичних стилів.

ПРН11. Застосовувати теоретичні знання та навички у творчій практичній діяльності.

ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

1. На понятійному рівні – основні категорії, поняття та їх визначення з курсу, зміст предмету «Ладове сольфеджіо» та його структуру, особливості його норм та інститутів.
2. Правильного і професійного застосування у вокально-виконавській діяльності елементів ладового сольфеджіо.

Уміння:

3. Чисто інтонувати при співі елементи музичної мови – інтервали, акорди (тризвуки, септакорди, нонакорди з оберненнями та розв'язанням), лади (мажоро-мінорні, народної музики та інші), вокальні номери та музичні твори різних стилів і епох (одноголосні та багатоголосні у вокальному ансамблі та за допомогою фортепіано).
4. Здатність розрізняти на слух та співати будь-які ступені ладу на основі їх функціональних та інтервальних взаємозв'язків, визначати на слух різні лади, інтервали розв'язанням, акорди різних видів, «ланцюжки» з ладів, інтервалів, акордів.
5. Записувати музичні диктанти з розвинутою ладовою складовою.
6. Застосовувати набуті знання і вміння: на рівні вокально-виконавського відтворення; на творчому рівні – застосовувати в задіяних творчих проектах набутих вмінь.

Навички:

7. Упорядковувати набуті знання і вміння у вигляді виконання індивідуальних завдань.
8. Аргументовано і професійно застосовувати засоби активного саморозвитку необхідних для творчої діяльності музичних здібностей – ладового слуху, пам'яті, запису музичних творів, творчих форм музикування.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
8	240	56	56	128	4	7, 8	вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

VII семестр

Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	всього	у тому числі		
		лекц.	практ.	сам. роб.
Змістовний модуль I. Діатоніка і хроматика. Одноголосся. Тонально-ладові вправи у тональностях різних видів: натуральні, гармонічні, двічі гармонічні, мелодичні; діатонічні лади (лади народної музики), блюзовий лад, хроматична гама, цілотнова гама, штучні лади. Слуховий аналіз по темі. Диктант. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Змістовний модуль II. Мажоро-мінор. Використання різних типів мажоро-мінорних співвідношень, взаємопереходів різних видів. Особливості формування тональної опори. Інтервальні вправи (мелодійний інтервал) Мелодичний інтервал у контексті подолання ладової інерції Мелодичний інтервал як константна величина Вільне поєднання різних мелодійних інтервалів Слуховий аналіз по темі. Диктант. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Всього годин	120	28	28	64
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - Залік				

VIII семестр				
Назви змістових модулів і тем	кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекц.	практ.	сам. роб.
Змістовний модуль III. Багатоголосна фактура. Поліфонічна музика. Визначення типів багатоголосної фактури. Мелодизація гармонічної фактури. Особливості голосоведіння. Формування відчуття гармонічного початку в поліфонічній музиці. Тонально-ладові вправи. Інтервальні вправи. Слуховий аналіз багатоголосної фактури. Диктант. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Змістовний модуль IV. Поширена тональність. Модуляційний процес та логіка зв'язків в сучасній музиці. Акорди нетерцевої структури. Аналіз ладових особливостей. Аналіз співвідношення мелодичного та гармонічного пластів. Слуховий аналіз структурних та фонічних особливостей акордової вертикалі. Диктант. Творчі форми роботи за темою.	60	14	14	32
Всього годин	120	28	28	64
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - Залік				

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі вищої освіти отримують нотний матеріал за кожною темою (вокальні і інструментальні твори) для музичного аналізу з точки зору засвоєння музичних прикладів з вивчаємої теми, аудіо- та відеоматеріали для прослуховування для аналізу та засвоєння відповідного змістовного модулю. Рекомендації, індивідуальні завдання та оцінки за їх виконання надаються як традиційним шляхом, так і з використанням онлайн засобів. Для практичних занять необхідно фортепіано та відповідна апаратура для прослуховування необхідних для засвоєння тем аудіо- та відеоматеріалів. Також для прослуховування та перегляду медіа-матеріалів використовується інтернет-платформа “You Tube”.

6. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

На кожному етапі навчання зростає рівень технічної складності виконуваних завдань і здобувачі, відповідно до вимог програми, повинні вміти виконувати наступні вправи та завдання:

1. Побудування пройдених ладів, інтервалів і акордів (поза тональністю і в пройдених тональності з розв'язанням) письмово і усно (у тому числі, співаючи з назвою нот) та на фортепіано;

2. Знання потрібної музичної термінології;
3. Сольфеджування з листа та розучених вдома мелодій і музичних творів (у тому числі, вивчених напам'ять вдома та на занятті);
4. Виконання двоголосних та багатоголосних вправ (в ансамблі, з власною грою другого і інших голосів, з тактуванням, диригуванням);
5. Визначення на слух пройдених інтервалів, акордів, ладів, «ланцюжок» з вказаних елементів музичної мови;
6. Творчі вправи за темою.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

До самостійної роботи здобувачів щодо вивчення дисципліни «Ладове сольфеджіо» включаються:

1. Самостійне опрацювання заданих теоретичних і практичних завдань.
2. Консультації з викладачем протягом семестру.
3. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
4. Робота над технічними недоліками.
5. Підготовка до підсумкового контролю.

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході оцінювання активності та результативності під час практичних занять. Також оцінюється ступінь залучення до творчого процесу, виконання домашніх завдань (робота над помилками) і СРС.	50 %
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення екзамену (заліку).	50 %

Методи діагностики знань (контролю)	індивідуальне опитування; робота у групі; практичні завдання, перевірка виконання технічних вправ; екзамен (залік)
--	---

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам з навчальної дисципліни, є сумою балів за активність та результативність під час практичних занять. Також оцінюється ступінь залучення до творчого процесу, виконання домашніх завдань (робота над помилками) і СРС. Впродовж семестру здобувач за виконання індивідуальних завдань та накопичення необхідних навичок отримує до 20 балів за кожний підсумковий модульний контроль. Складання екзамену (заліку або контрольного заняття) дає можливість отримати додатково до 50 балів.

Здобувач має протягом семестру засвоїти всі практичні теми занять, а також набути вміння швидко будувати у тональності та поза тональністю, а також чисто інтонувати окремі елементи музичної мови і вправи, засвоїти принципи швидкого, виразного і якісного інтонування прикладів читання з листа, писати музичний диктант за встановленим рівнем складнощів, визначати на слух як окремі елементи

музичної мови (лади, інтервали, акорди), так і «ланцюжки» з вказаних елементів, засвоїти та розвивати творчі форми роботи з сольфеджіо, тобто: підбір акомпанементу, гармонізація мелодії, підбір другого голосу до мелодії, створення на задану ладову модель та інше.

Змістовний модуль (25 балів)

Критерії оцінювання

Відвідування занять і сумлінне виконання домашнього завдання – 5

Побудування та чисте інтонування окремих елементів музичної мови і вправ у ладі та поза ладу – 10

Ступінь оволодіння навичками написання музичного диктанту відповідного рівня інтонаційних складнощів – 5

Визначення на слух окремі елементи музичної мови (лади, інтервали, акорди), так і «ланцюжки» з вказаних елементів поза тональністю та в тональності - 5

Залік - 50 балів

Критерії оцінювання

Демонстрація навичок володіння формами вокально-інтонаційної роботи у ладі та поза ладу (відтворення елементів музичної мови – інтервалів, акордів, ладів) - 20

Сольфеджування одноголосних та багатоголосних прикладів, читання з листа - 10

Написання музичного диктанту - 10

Визначення на слух елементів музичної мови поза тональністю та в тональності - 10

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

(для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє чисте та впевнене інтонування музично-теоретичного матеріалу, бездоганно пише музичні диктанти за складністю курсу, без помилок відтворює слухові контрольні завдання, чисто інтонує вправи і музичні твори, демонструє добрий темп відповіді. Був присутній на заняттях, під час яких виконував без помилок інтонаційні, метро-ритмічні та інші завдання, вчасно і правильно виконує домашні завдання;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Здобувач демонструє невеликі погрішності у відтворенні музично-теоретичного матеріалу, пише музичні диктанти за складністю курсу, без грубих помилок відтворює слухові контрольні завдання, чисто інтонує вправи і музичні твори, але допускає незначні помилки у відтворенні елементів сольфеджіо (інтервали, акорди, лади, т.і.), проте за допомогою викладача швидко орієнтується і виправляє помилки, має невеликі порушення у темпі відповіді, помилки в теоретичних знаннях. Був присутній на заняттях, вчасно і правильно виконує домашні завдання.

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Здобувач демонструє помірні погрішності у відтворенні музично-теоретичного матеріалу, з незначними помилками пише музичні диктанти за складністю курсу і з допомогою викладача може виправляти помилки, спроможність відтворювати значну частину слухових контрольних завдань, чисто інтонує вправи і музичні твори, але допускає незначні помилки у відтворенні елементів сольфеджіо (інтервали, акорди, лади, т.і.), виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. Був присутній на більшості занять (пропущено не більше 10% від загальної кількості), враховується наявність домашніх завдань.

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях (пропущено не більше 20% від загальної кількості), присутня спроможність відтворювати хоча б частину слухових контрольних завдань, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, має значні порушення у темпі відповіді, помилки в теоретичних знаннях. При цьому враховується наявність виконаних домашніх завдань.

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх заняттях (пропущено не більше 40% від загальної кількості), практично володіє можливістю відтворення необхідного матеріалу на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, присутня ускладнена спроможність точного інтонування, визначення слухових завдань та написання одноголосного музичного диктанту, допускає помилки, має частково виконане домашнє завдання.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу, відсутня спроможність чистого інтонування, написання простих форм музичного диктанту та визначення простих слухових завдань.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	FX	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Афоніна О. С., Баранова В. О. Сольфеджіо на основі сучасної, джазової та естрадної музики : навч. посібник. Київ : НАКККиМ, 2010. 148 с. нот.
2. Барська З. М. Гармонічне сольфеджіо на основі української музики: хрестоматія. Ч. 1. Одноголосся. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2018. 80 с. Є електронна версія
3. Коваль, М. П. Сольфеджіо. Одноголосся та двоголосся. Київ : НАКККиМ, 2010. 40 с. нот 7. Козинська К. Б. Двоголосне сольфеджіо. Київ : НАКККиМ, 2013. 41 с. нот.
4. Павленко Т. Сольфеджіо на основі українських народних пісень. Київ: «Музична Україна», 2008. 112 с. нот.
5. Фоменко Л. В. Сольфеджіо: навчальний посібник. Київ, 2018. 84 с

Допоміжна

1. Співаємо на уроках сольфеджіо: навч. посіб. з сольфеджіо для V – VIII класів мистецьких шкіл / уклад. Е.О. Барикіна, С.Г. Казакова, О.Є. Мякота. Київ, 2019. 51 с. електр. версія
2. Schmeling P. Berklee Music Theory. Boston, 2002. 79 p.
3. Berg Sh. G. Essentials of Jazz Theory. Ear Training. Los Angeles. Complete. 2005. 120 p.